

УДК 339.9 + 316.324 + 008.2

К. Є. Двойних,

к. е. н., докторант, Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ НІШИ ГОДУВАЛЬНОГО ЛАНДШАФТУ: ВЕКТОРНА ІНВАРІАНТНІСТЬ ЕТНІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

K. Dvoynykh,

PhD (Economics), Doctoral candidate, Odessa national university

THE FEEDING LANDSCAPE ECOLOGICAL NICHE EFFECTIVENESS:
ETHNICAL PROCESSES VECTOR INVARIANCE

Стаття присвячена загальній проблемі встановлення казуального зв'язку між динамікою етнічних процесів (колективної психології та стереотипів поведінки) із перспективами розвитку аграрного сектору в умовах сучасної світової економіки (домінування семантичної складової над політекономічною). В умовах сільової економіки етнічний феномен розглядається як невід'ємна частина годувального ландшафту (екологічної ніші). Отже, встановлення безпосереднього зв'язку між етнічними процесами та ефективністю сільського господарства потребує розробки відповідних теоретичних та методологічних основ. В цьому контексті в статті розв'язується локальна задача: розглянути етнос за сукупністю притаманних йому ознак як векторне поле.

Формалізація таких характеристик дозволить визначити найбільш проблемні ділянки наукового пошуку у цьому напрямі, а також зосередити увагу на перспективних "точках росту" аграрного сектору. Насамперед, це стосується ключової проблематики сільової економіки: як своєчасно усвідомити, яка саме діяльність є правильною замість того, щоб намагатися більш ефективно виконувати заздалегідь визначені та відомі операції.

The article is devoted to casual interrelation establishment common problem between ethnical processes (collective psychology and behavior stereotypes) dynamic and agricultural sector development perspectives in modern world economy conditions (the semantic essence dominating over the political economy one). In the neo-economy conditions dominating the ethnical phenomenon is being considered as an essential part of feeding landscape (ecological niche). Therefore, the immediate (direct) interrelation establishment between ethnical processes and agriculture effectiveness is requiring its own theoretical and methodological basis working out. In this context in the article is solved the local problem: to define the ethnical phenomenon (in accordance to its characteristics superposition) as a vector field.

Corresponding characteristics formalization permits to define the most problematical spheres for known direction science search. But also: to focus researching attention into agricultural sector perspective resonance points. Primarily, it concerns to basic answer of neo-economy key question: not how more effectively provide apriority defined and known operations, but how to understand promptly — which from a number of possible kinds of activities are the right ones.

Ключові слова: нова економіка, годувальний ландшафт, екологічна ніша, аграрний сектор, моделювання світової економіки, суперетнос, етнічні процеси.

Key words: neo-economics, feeding landscape, ecological niche, agriculture, World economy simulation, super-ethnos, ethnical processes.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

За висловом видатного історика Л.М. Гумільова, найбільш небезпечним є не помилка, а відсутність своєчасної постановки питання там, де це необхідно зробити [1, с. 519]. На сьогодні практично не сформульована проблематика невідповідності усталених вимірів ефективності сільського господарства в умовах сучасної світової економіки. Така усталена система виміру визначається принципами політекономічної ієрархії. Існуючі проблеми оцінки ефективності обумовлені особливостями сучасної світової економіки — переходом від індустріального до сільового укладу. Сільова економіка означає переважне домінування семантичної складової

над політекономічною, а на рівні окремої людини — її інформаційної сутності над біологічною. Тим не менш, при цьому годувальний ландшафт залишається основою аграрного сектору будь-якої держави. Тому розв'язання проблеми підвищення ефективності аграрного сектору знаходиться у відповіді на ключове для сільової економіки питання: не як ефективніше виконувати заздалегідь визначену та звичну роботу, а як своєчасно визначити, яка робота є правильною. Тобто ефект господарювання полягатиме в застосуванні принципів сільової економіки для аграрного сектору, що неодмінно означає потребу у використанні певного інваріанту, яким, зокрема, виступають етнічні процеси.

Етнічний феномен (поведінка та колективна психологія) є складовим елементом годувального ландшафту (частиною природи), а отже, фактором незалежним від раціональної волі людини. Оскільки аграрний сектор економіки невід'ємно пов'язаний із годувальним ландшафтом, то прояв сільової економіки в сільському господарстві вимагає широкого використання етнічних ознак. Йдеться не про звичайне врахування етнографічних відмінностей, а про основу системи управління аграрним сектором в умовах сільової економіки. Одночасно це означає, що ігнорування етносу при розгляді проблем аграрного розвитку в сучасній економіці є принципово неприпустимим.

Як економічний інваріант етнічний чинник має суттєвий потенціал для прогнозу та моделювання в економічній сфері, який необхідно досліджувати, насамперед, закладаючи підвалини відповідних теоретичних та методологічних засад. У першу чергу, це стосується використання характеристик етнічних процесів для підвищення ефективності аграрного сектору в умовах сучасної світової економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Аналіз літератури свідчить, що ґрунтовних досліджень ролі етнічних процесів для сільського господарства в умовах сучасного світового ринку практично не існує. Окремі джерела, що торкаються етнічного чинника як інваріанта, можуть бути задіяні лише як ті, що опосередковано стосуються особливостей його (етносу) використання в аграрному секторі. Зокрема, це праці В.І. Вернадського, Л.М. Гумільова, О.О. Меньяйлова, Л.В. Мілова [2], О.С. Панаріна, О.С. Паршева, Ю.П. Платонова та інших. Системно поєднавши їх окремі висновки, можна стверджувати, що етнічним процесам притаманні векторні ознаки, які можуть бути використані при формуванні теоретико-методологічних засад для дослідження потенціалу підвищення ефективності аграрного сектору.

Окремо слід зазначити праці, присвячені дослідженням домінування семантичної складової в сучасній економіці [3, с. 27—39; 4, с. 8—30], що окреслило глобальну проблему перспективи як оцінки ефективності, так і самого усвідомлення майбутніх прогнозних підходів в аграрному секторі. В цьому контексті, зокрема, Д.Б. Богоявленська зосереджує увагу на ролі етнічного феномену немотивованого визначення мети (НМВМ) [5, с. 230—263], а О.О. Меньяйлов узагальнює прояв цієї етнічної ознаки в контексті глобальної геополітики та сучасної світової еко-

номіки [6]. В працях О.С. Панаріна та О.П. Паршева систематизовано інтегральні економічні наслідки проявів етнічних характеристик [7; 8; 9]. Однак принциповим є те, що кожен з авторів працював у своїй конкретній сфері, а отже, безпосереднього зв'язку між етнічними процесами та проблемами ефективності аграрного комплексу в сучасній економіці не встановлено.

Як наукове передбачення прояву сільової економіки в аграрному секторі слід згадати академіка В.Р. Вільямса. Своєю постановкою питання він де-факто протипоставив елемент годувального ландшафту (ґрунти), а фактично — етнос, ринкової ієрархії. Він побачив етнос як економічний інваріант через проблему відношення людини (члена етнічного колективу) до ґрунтів, точніше — в плані психологічних протиріч подібних підходів із ринковими вимогами [10]. В етнопсихологічному контексті висновки В.Р. Вільямса означали потребу створення умов для підвищення НМВМ ґрунтів (по суті, їх плодючості) замість виснаження їх монокультурою винятково задля продажу в плинних ринкових умовах. При цьому необхідно зауважити, що в економічному сенсі поняття монокультури однозначно пов'язано із фундаментальним для ієрархічної економіки фактором обмеженості ресурсів.

Виходячи з викладеного, метою цієї статті є розв'язання локальної задачі в контексті формування теоретико-методологічних засад використання етнічних процесів задля підвищення ефективності аграрного сектору в сучасній економіці. Така задача полягає в окресленні проблематики ознак етносу як векторного поля, коли проявляється його інваріантність для використання в плані підвищення ефективності годувального ландшафту

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для визначення з економічних позицій кордонів етнокультурних просторів (суперетносів) необхідно уточнити, що саме мається на увазі під матеріально-технічними та інтелектуальними результатами людської праці, які мають чітку культурну приналежність [11, с. 48—50]. Така постановка питання обумовлена тим, що в процесі економічної діяльності результати праці людей з різних суперетносів завжди мають юридично закріплених власників. Більше того, міжнародна економічна взаємодія означає, що по відношенню до конкретних матеріально-технічних чи інтелектуальних цінностей власник може вільно змінюватися, що постійно і відбувається. А належати цей власник може абсолютно до будь-яких етнокультурних спільнот. Природно, що при цьому стає вкрай актуальним з'я-

сувати: а що ж насправді відбувається в ситуації, коли має місце етнокультурна зміна власника результатів праці. Адже їх (працюючих людей) етнокультурна приналежність, цілком логічно, має зберігатися. Але до якої суперетнічної системи тоді будуть належати результати їх праці? Це фактично постановка загальної проблеми впливу розподілу результатів праці на енергетичні параметри суперетносів [12].

Енергетичний потенціал суперетносу — це частина із загального кругообігу природної енергії, що трансформується в економічну активність людей певної етнічної приналежності. В результаті цієї діяльності створюються матеріально-технічні та інтелектуальні цінності, яким притаманна чітка культурна приналежність у психологічному сприйнятті і відчутті [4, с. 11—42; 5, с. 71—92; 6, с. 56—60].

Щоб розглядати суперетнічні системи в економічному аспекті, необхідно чітко визначитися з тим, яким саме чином співвідносяться між собою етнокультурна і юридична приналежність праці людей відносно суперетносів систем як джерел енергії. При розгляді економічної взаємодії завжди має місце зіткнення з питаннями юридично закріпленого права власності. Очевидно, що це питання взагалі є принциповим для визначення господарських пріоритетів і формування економічної стратегії. І в цьому плані співвідношення між юридичною і етнокультурною приналежністю результатів праці має бути відразу визначено з найбільш можливою точністю. Обумовлено це тим, що в економічних процесах поняття "права власності" відіграє суттєву роль у господарській структуризації, а це далеко не завжди збігається з реальною схемою розподілу результатів господарювання за етнокультурними ознаками. Система права цілком вільно дозволяє представникам одних суперетносів володіти матеріально-технічними та інтелектуальними досягненнями інших культур. І для того, щоб мати можливість точно казати про енергетичні параметри суперетносів, необхідно з'ясувати, до якого саме суперетносу належить конкретний результат економічної діяльності за критеріями як етнокультурної, так і юридичної приналежності. Важливо відзначити, що при розгляді взаємовідносин культурної та юридичної приналежності, мається на увазі не спосіб виробництва чи різновид господарської системи, а конкретна приналежність ресурсів, цінностей та засобів виробництва юридичним та фізичним особам, які, у свою чергу, чітко ідентифікуються з конкретними суперетносами [7, с. 236—257; 8, с. 219—273; 11, с. 48—85].

Дійсно, вважається, що у разі зміни власника (як правило, мова йде про зарубіжного інве-

стора) реальна економічна ситуація має радикально змінитися, звичайно, у кращій бік. Однак практика надто часто це спростовує. Варто поставити запитання: а чи тільки господарська дійсність все це спростовує? Можливо, є суттєвий пробіл і в теоретичній частині економічних підходів [13]. Тоді має бути запропоновано новий погляд на економічні процеси, позбавлений термінологічної маніпуляції з цифрами статистичних даних і в основу якого буде закладено використання емпірично зафіксованих та систематизованих фактів із різних сфер знань. Перевага цих даних полягає в тому, що, на відміну від статистичних наборів із сфери розгляду однієї конкретної дисципліни, до них можуть бути досить ефективно застосовані методи фундаментальних наук [14]. Всі невеликі нюанси, що вносять певну розкиданість при аналізі різнопланової статистики, взаємно компенсуються при розгляді великих обсягів систематизованої інформації з різних галузей. У свою чергу, це дозволяє з точністю визначати головні тенденції, недоступні при розгляді окремих статистичних матеріалів. Мова йде про подолання аберації наближення, коли більш доступні дані перекривають іншу інформацію, яка може мати набагато суттєвіше значення [1, с. 355—418].

Економічний аспект дискретності суперетносів завжди буде полягати в тому, якою власністю і правами на неї володіють члени етнічного колективу — окремі його представники або державні утворення. Адже саме окремі держави або їх резиденти є гравцями в системі світової економіки, а тому між ними розподілятимуться результати праці людей. Чи означає автоматично юридична приналежність результатів праці також і їх приналежність до простору відповідного суперетносу? Етнос (суперетнос) вже було подано у вигляді спрямованого вектора в багатомірному просторі видів господарювання [1, с. 27—29]. Аналіз взаємодії етносів у системі ринкових відносин дозволив визначити їх як енергетичні потоки і запропонувати модель "розрядки енергетичного потенціалу". Оскільки адекватність цієї моделі підтверджена на основі емпірично зафіксованих історичних даних, то для використання моделі етносу як енергетичного потоку достатньо продемонструвати прояв його властивостей в економічній діяльності.

Одним із таких проявів є економічна дивергенція етносу, яка являє процес розходження ознак його економічної взаємодії з різними суперетносами. Якщо проаналізувати економічну активність будь-якого етнічного колективу, яка проявляється поза межами його власної екологічної ніші (етнокультурного простору), то оче-

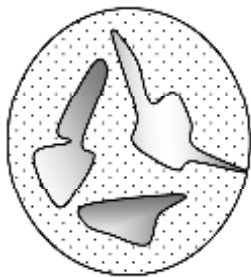

Рис. 1. Модель економічної дивергенції етнічних колективів

видним буде факт нерівномірності взаємодії з системами господарства інших етносів. Це полягатиме як у різних ступенях активності такої взаємодії, так і самих результатах міжнародної економічної діяльності. Так, досить часто при цілком очевидному формальному сприянні та безсумнівній економічній перспективі господарської експансії до різних екологічних ніш це відбувається надто нерівномірно. Тому розподіл сфер економічного впливу на поверхні нашої планети крізь призму економічної дивергенції можна зобразити у вигляді локальних областей, кожна з яких має форму, далеку від рівномірної (рис. 1).

У біології поняття "дивергенція" означає розходження ознак у організмів у ході їх еволюції, при етогенезі — це процес виділення субетнічних утворень у самостійні етноси [1, с. 118—150; 15, с. 21—88]. Відповідно, дивергенція енергетичного поля — це розходження потоків енергії, що обумовлює прояв різних результатів при їх розрядці. Якщо в біології дивергенція є наслідком пристосування груп організмів до різних умов існування, то щодо етносів в економіці — це завжди зміна стереотипів поведінки людей. А відповідно, і формування певних нових стереотипів поведінки в процесі ведення господарства в залежності від зовнішніх умов, тобто психологічне (поведінкове) пристосування під умови розвитку певної системи ринкових відносин і формування ринкового стереотипу поведінки.

Економічна дивергенція — це формування унікальних особливостей господарської взаємодії етносу з різними етнокультурними просторами та екологічними нішами (годувальними ландшафтами), що проявляється у зміні економічної поведінки членів етнічного колективу. Ненульова економічна дивергенція етносів в історії — це також емпірично зафіксований факт. Сама ж наявність дивергенції засвідчує про векторні характеристики, притаманні етнічному полю [7, с. 100—148; 9, с. 87—130; 11, с. 52—53].

Кожна людина має етнічну приналежність і в модельному вигляді являє вектор "стереотипи поведінки — психологія" в багатомірному просторі всіх можливих видів економічної активності. Та-

кож кожна людина є окремим мозаїчним елементом етнічного колективу. Відповідно, можна говорити про фактор господарської мозаїчності етносу, який полягає в можливості безконечної подільності як результатів його економічної активності, так і безпосередньо самої такої активності, що вимірюється у вигляді звичайних затрат праці. Мозаїчність господарської взаємодії етносів природно впливає із суті самої мозаїчності етносу як системної цілності, тобто наявності у нього властивості безконечної подільності, аж до рівня окремо взятої людини — носія етнічних характеристик. При економічному контакті етносів мозаїчність проявляється в тому, що взаємодіяти між собою в рамках тих чи інших підприємств або економічних схем можуть будь-які набори з різних комбінацій представників різних етносів в будь-якій їх кількості. Економічна система є такою, що гіпотетично кожний мозаїчний елемент будь-якого етносу може вступати у господарську взаємодію з будь-якою кількістю мозаїчних елементів іншого етносу. Мозаїчність проявляється в тому, що енергія економічної взаємодії етносів складається з суми енергій попарної взаємодії всіх їх членів між собою. Саме таке очевидне усвідомлення економічної мозаїчності етносу виводить на його векторні ознаки як енергетичного струму. Економічна активність етносу при виході за межі екологічної ніші (а тільки в цьому випадку взагалі можна казати про світову економіку) — це потік енергії, що проявляється у вигляді праці людей різної етнічної приналежності, в результаті якого відбувається трансформація природної енергії в матеріально-технічні та інтелектуальні здобутки. Обумовлено це тим, що тільки потік може виходити за межі енергетичного циклу кругообігу природної енергії, а відповідно, й долати лише необхідні способи господарювання, характерні виключно для внутрішнього проживання в конкретній екологічній ніші [7, с. 11—30; 8, с. 219—273; 11, с. 54].

Вся земна поверхня являє собою область, в якій відбувається кругообіг енергії та речовини в природі. Відповідно, через поверхню Землі постійно в тій чи іншій формі проходять енергетичні потоки. В залежності від умов конкретної екологічної ніші, кругообіг енергії через її поверхню матиме свій власний унікальний характер, тобто власну інтенсивність [1, с. 376—389; 13]. Тим самим у кожній екологічній ніші формується свій сталий баланс природного енергетичного обміну, який, як правило, суттєво не впливатиме на подібні потоки в інших ландшафтах. В окремій екологічній ніші якби споконвічно має протікати збалансований і регульований природними чинниками процес обміну енергією та речовиною. В

цій екологічній ніші і виникає етнос як частина годувального ландшафту, що визначає стереотипи господарської поведінки (рис. 2).

З економічної точки зору кожна екологічна ніша (кругообіг енергії) є годувальним ландшафтом для людей, що в ній проживають. Оскільки етнічний колектив є частиною ландшафту відповідної ніші, то через нього проходить і трансформується потік природної енергії. Його частина, завдяки праці, виводиться із циклів конверсії біоценозу і перетворюється на матеріально-технічні та інтелектуальні (опосередковано) цінності, які мають культурну ідентифікацію. Тобто сам факт наявності етносів через працю фіксує відмінності в процесах енергетичного обміну в різних екологічних нішах. Проявляється це в утворенні етнокультурних просторів — дискретних областей, в яких здійснюється господарська діяльність людьми, розділеними за підсвідомою чуттєвою ознакою "свій — чужий" [1].

Але сутність економічної активності людини практично ніколи не обмежується власним годувальним ландшафтом. Вся економічна історія пов'язана із постійними процесами подолання меж власних ландшафтів і розширення сфер господарської активності за рахунок вторгнення в чужі ландшафти [1, с. 323]. Саме в економічній сфері проявляється феномен виходу потоків циркулюючої природної енергії із одних екологічних ніш і спрямування до інших. Важливо підкреслити, що економічна мета такої експансії завжди була одна — спрямувати ресурси і працю людей (фактично, зовнішню енергію) "чужих" екологічних ніш на підтримку і розширення своєї власної техносфери і умов для інтелектуального розвитку. Розширення господарської діяльності етносу завжди означало розширення простору прикладання і розвитку техносфери та інтелекту його власної культурної приналежності за рахунок залучення зовнішніх джерел енергії. Тобто енергія, що трансформується через інші екологічні ніші, позбавлялася можливості частково виводитися із циклів обміну для трансформації в результаті праці з культурною належністю до даної ніші, а навпаки, вилучалася для забезпечення "чужих" здобутків. Отже, метою економічної діяльності, що завжди означала вихід за межі екологічних ніш, ніколи не була підтримка процесу трансформації природної енергії із потоків цієї ніші для перетворення в результаті праці з іншою культурною приналежністю. Мова завжди йшла про зміну такої приналежності. Під якими обґрунтуваннями не відбувалася б реалізація конкретного економічного, військового чи політичного проекту, результат завжди був один — певна етнокультурна приналежність результатів

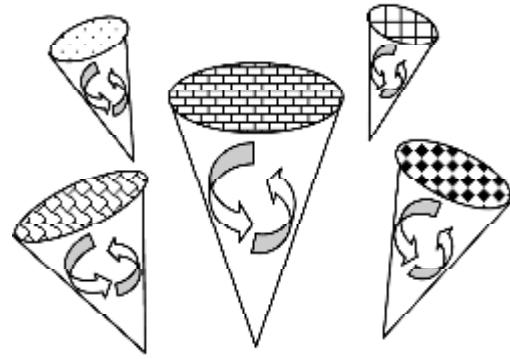

Рис. 2. Модель енергетичної сутності екологічної ніші

праці всього загалу людей [11, с. 55—57]. Це завжди був своєрідний комерційний проект — вкладення певної невеликої частини власної енергії задля отримання набагато більших її обсягів з нових джерел, що не належать до кругообігу енергії своєї екологічної ніші (рис. 3). Тобто при необхідності розширення власної господарської сфери частина енергії етнічного потоку спрямовувалась в сусідні (хоча, і не обов'язково) ніші для того, аби в результаті залучити ще більше енергії до власної системи у вигляді "вихопленої" у різних формах праці людей. При цьому факт наявності ненульової дивергенції етногенезу свідчить, що така вихідна енергія завжди мала один чи декілька, але не безмежну кількість напрямків.

Вихід за межі екологічних ніш є найбільш очевидним і, головне, історично відчутним проявом етнічного вектора. Хоча кожний етнос спочатку є частиною первинного годувального ландшафту, в межах якого мала б протікати його господарська активність, натомість, в історії постійно спостерігаються процеси різних форм виходу етносів за природні межі власних ніш. І відбувається це в процесі розширення їх власної господарської діяльності. Причому таке розширення завжди являло собою чітко визначену низку економічних напрямків (галузей економічної взаємодії) відносно інших екологічних ніш, умови яких були визначальними для вибору подальшої економічної поведінки як її мешканців, так й "економічних загарбників". Що стосується розвитку економічної активності, то для етносів по різних "етнічних напрямках" вона практично завжди була різною. Йдеться про те, що не суть важливо, якими саме зовнішніми або внутрішніми факторами були обумовлені загальні історичні напрями економічного руху етносів, що вийшли за межі власних ландшафтів. Головне, що в історичному часі чітко відслідковується векторний характер прояву етнічних полів [1, с. 355—375]. Говорячи про векторні характеристики етносів,

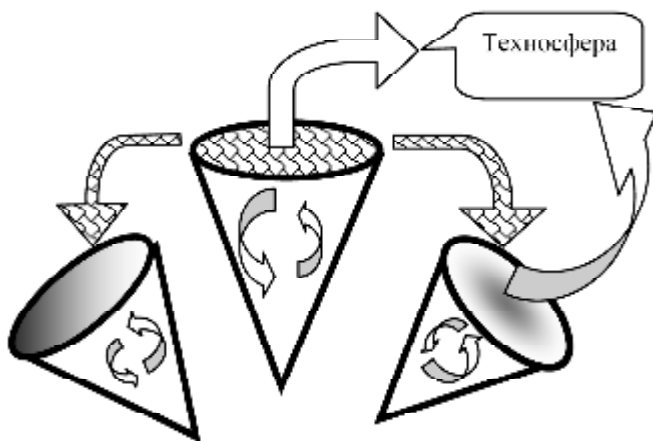

Рис. 3. Модель "енергетичного інвестування" між екологічними нішами

як правило, мається на увазі факт виділення найбільш домінуючих напрямів економічного просування. А те, що їх (виражених напрямів), як правило, багато, свідчить, що етнос являє поле і кожній точці певного економічного простору будуть притаманні свої власні вектори та їх значення для конкретного етносу. Саме ці вектори і визначають напрями економічної експансії в кожній точці світового економічного простору.

Такий соціальний аспект прояву етнічної енергії являє немотивовану внутрішніми факторами (первинним ландшафтом) дію етносів по відношенню до власної екологічної ніші, яка характеризується станом природної рівноваги. Це стає можливим лише при надходженні в етнічну систему зовнішнього імпульсу енергії. Саме це, по суті, і означає набуття етносом векторних характеристик (імпульс — величина векторна) і в соціально-господарському вимірі. В свою чергу, це означає, що господарська активність і розширення її кордонів — це соціальний прояв векторних характеристик етнічного феномена [1, с. 225—248; 4, с. 68—92; 5, с. 139—229].

Таким чином, ненульова дивергенція етносів при розширенні економічної діяльності означає, що, розглядаючи світову економічну активність, маємо справу з проявом феномена векторного поля, тобто появою можливості кожній точці господарського простору поставити у відповідність вектор "стереотипи економічної поведінки — психологія ведення господарства". Відповідно, простір економічної активності кожного етносу являє собою векторне поле швидкостей (інтенсивностей) поглинання і трансформації природної енергії кожною його мозаїчною часткою — окремою людиною. Господарська мозаїчність етнічного колективу означає, що експансія до інших екологічних ніш завжди здійснюється конкретними економічними діями конкретних окремих людей [13, с. 179—208].

Емпірично зафіксований факт етнічної дивергенції в процесі економічної діяльності означає наявність певного енергетичного джерела для прояву господарської активності (про це, зокрема, свідчить характер графіків етногенезу) [1, с. 408—412; 11, с. 47]. Історична доля кожного етносу унікальна і неповторна, а його економічна діяльність є чи не найважливішою її складовою. Це означає, що етнос являє собою векторне поле, яке завжди характеризується певним струмом енергії через елементи земної поверхні. Для економічного прояву етносу такою поверхнею є географічна область, яка включає власну для цього етнічного колективу первинну екологічну нішу, а також області економічної експансії. Тому саме в економічному сенсі доцільно розглядати етнос як струм природної енергії через визначену екологічну нішу. Такий струм у вигляді людської праці через певний елемент земної поверхні — це економічна характеристика етнічного векторного поля.

ВИСНОВКИ

Дивергенція векторного поля не залежить від обраної в кожному конкретному випадку системи координат. Саме тому науковий розгляд економічного прояву етнічного феномена не може бути обмеженим чіткими та визначеними рамками окремих дисциплін. Етнічний чинник має розглядатися як певний інваріант, тобто як цілком самостійна цільність і даність крізь призми будь-яких наук — суспільних, природничих чи гуманітарних. Підтвердженням цьому є той факт, що зворотне припущення, що етнос не є векторним полем і не інваріантний за енергетичними ознаками, не дозволяло отримати необхідні результати для інших галузей знань. Система відліку може бути будь-якою (соціальною, політичною, культурною тощо), але сам етнос, як природне джерело енергії, є інваріантом відносно всіляких подібних підходів до кількісного та якісного оцінювання ступеня його прояву. Тобто, якщо розуміти етнос як векторне поле, то стає очевидним, що процес затиснення його в суто соціальні, економічні, політичні, культурні, мовні чи будь-які інші рамки є штучним, що намагається ігнорувати його первісну енергетичну сутність. Відповідно, саме звідси і виникають різноманітні проблеми з коректністю інтерпретації численних фактичних даних, отриманих у цих системах виміру, але не скоригованих з головним — джерелом енергії, проявом якої насправді і обумовлена поява цих багатьох фактів.

Вбачається, що на підставі виокремлених ознак етнічних процесів стане можливим здійснювати ефективне моделювання та прогноз динаміки аграрного сектору в умовах сільової економіки.

Література:

1. Гумилев А.Н. Этногенез и биосфера Земли / Гумилев А.Н. — СПб.: Азбука-классика, 2002. — 608 с.
2. Милов А.В. Великорусский пахарь и особенности российского исторического процесса / Милов А.В. — М.: РОССПЭН, 2001. — 576 с.
3. Литвиненко О.В. Інформаційні впливи та операції / Литвиненко О.В. — К.: НІСД, 2003. — 240 с.
4. Смирнов И.В. Психозкология / Смирнов И.В. — М.: Холодильное дело, 2003. — 336 с.
5. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей / Богоявленская Д.Б. — М.: Академия, 2001. — 320 с.
6. Меняйлов А.А. Психоанализ великой борьбы / Меняйлов А.А. — М.: Крафт +, 2004. — 576 с.
7. Панарин А.С. Искушение глобализмом / Панарин А.С. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. — 416 с.
8. Паршев А.П. Почему Россия не Америка / Паршев А.П. — М.: Изд-во "Крымский мост-9Д", 2000. — 414 с.
9. Паршев А.П. Почему Америка наступает / Паршев А.П. — М.: АСТ-Астрель, 2002. — 370 с.
10. Панов Н.П. Василий Робертович Вильямс / Н.П. Панов, Е.В. Кулаков // Вестник АН СССР. — 1984. — № 6. — С. 101—108.
11. Двойных К.Е. Парадигма экономического вампиризма: этническая основа экономики: Монография / Двойных К.Е. — Одесса: Юридическая литература, 2007. — 448 с.
12. Двойных К.Е. Теоретичні засади економічної моделі етнокультурного простору / К.Е. Двойных // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Економіка": зб. наук. праць / ред. кол.: І.Д. Пасічник, О.І. Дем'янчук. — Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2013. — Випуск 24. — С. 19—23.
13. Ядгаров Я.С. История экономических учений: уч. для вузов. — 4-е изд., перераб. и доп. / Ядгаров Я.С. — М.: Инфра-М, 2009. — 480 с.
14. Мокий М.С. Трансдисциплинарная методология в экономических исследованиях: автореф. дисс. на соискание уч. степени д-ра эконом. наук: спец. 08.00.01 "Экономическая теория" / М.С. Мокий; ГОУ ВПО "Российская экономическая академия им. Г.В. Плеханова". — М., 2010. — 50 с.

15. Платонов Ю.П. Народы мира в зеркале геополитики (структура, динамика, поведение) / Платонов Ю.П. — СПб.: СПбГУ, 2000. — 432 с.

References:

1. Gumilev, L.N. (2002), Etnogenes I Biosfera Zemli [Ethnogenes and biosphere of the Earth], Azbuka-klassika, S.-Petersburg, Russia.
2. Milov, L.V. (2001), Velikorusskiy pahar' I osobennosti rossiyskogo istoricheskogo protcessa [The great Russian ploughman and historical process particularities], ROSSPEN, Moscow, Russia.
3. Lytvynenko, O.V. (2003), Informatciyni vplyvy ta operatciyi [The informational influences and operations], NISS, Kyiv, Ukraine.
4. Smirnov, I.V. (2003), Psichoekologiya [The psychoecology], Kholodilnoe delo, Moscow, Russia.
5. Bogoyavlenskaya, D.B. (2001), Psihologiya tvorcheskih sposobnostei [The creative abilities psychology], Akademia, Moscow, Russia.
6. Menyailov, A.A. (2004), Psihoanaliz velikoy borby [The Great battle psychoanalysis], Kraft+, Moscow, Russia.
7. Panarin, A.S. (2002), Iskushenie globalizmom [Globalizm temptation], EKSMO-Press, Moscow, Russia.
8. Parshev, A.P. (2000), Pochemu Rossiya ne Amerika [Why Russia is not US], Krymskiy Most 9-D, Forum, Moscow, Russia.
9. Parshev, A.P. (2002), Pochemu Amerika nastupaet [Why US advances], AST-Astrel, Moscow, Russia.
10. Panov, N.P. and Kulakov, E.V. (1984), "Vasilii Robertovich Vil'yams", Vestnik AN SSSR, vol. 6, pp. 101—108.
11. Dvoynikh, K.E. (2007), Paradigma ekonomicheskogo vampirizma [The paradigm of economical vampirism], Law literature, Odessa, Ukraine.
12. Dvoynikh, K.E. (2013), "The theoretical basis for ethno-cultural environment economical model", Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu "Ostroz'ka akademiya", vol. 24, pp. 19—23.
13. Yadgarov, Y.S. (2009), Istoriya ekonomicheskikh ucheniy [The history of economical knowledge], 4th ed, Infra-M, Moscow, Russia
14. Moki, M.S. (2010), "The trans-discipline methodology for economical research", Doct Thesis, Economical Theory, Russian Economic Academy, Moscow, Russia.
15. Platonov, Y.P. (2000), Narody mira v zerkale geopolitiki (struktura, dinamika, povedenie) [World nations within geopolitics mirror (structure, dynamics, behavior)], SpbGU, S.-H.-Petersburg, Russia.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2014 р.